॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సున్దర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 36 ॥

తత: స కపిశార్దూలస్తేన వాక్యేన హర్షిత: ।
సీతామువాచ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యమ్ వాక్యవిశారద: ॥ 1॥

యుక్తరూపమ్ త్వయా దేవి భాషితమ్ శుభదర్శనే ।
సదృశమ్ స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనామ్ వినయస్య చ ॥ 2॥

స్త్రీత్వమ్ న తు సమర్థమ్ హి సాగరమ్ వ్యతివర్తితుమ్ ।
మామధిష్థాయ విస్తీర్ణమ్ శతయోజనమాయతమ్ ॥ 3॥

ద్వితీయమ్ కారణమ్ యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే ।
రామాదన్యస్య నార్హామి సమ్స్పర్శమితి జానకి ॥ 4॥

ఏతత్తే దేవి సదృశమ్ పత్న్యాస్తస్య మహాత్మన: ।
కా హ్యన్యా త్వామ్రుతే దేవి బ్రూయాద్వచనమీదృశమ్ ॥ 5॥

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థ: సర్వమ్ నిరవశేషత: ।
చేష్టితమ్ యత్త్వయా దేవి భాషితమ్ మమ చాగ్రత: ॥ 6॥

కారణైర్బహుభిర్దేవి రామ ప్రియచికీర్షయా ।
స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్సముదీరితమ్ ॥ 7॥

లజ్జాయా దుష్ప్రవేశత్వాద్దుస్తరత్వాన్మహోదధే: ।
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్సముదాహృతమ్ ॥ 8॥

ఇచ్ఛామి త్వామ్ సమానేతుమద్యైవ రఘుబన్ధనా ।
గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథా తదుదాహృతమ్ ॥ 9॥

యది నోత్సహసే యాతుమ్ మయా సార్ధమనిన్దితే ।
అభిజ్ఞానమ్ ప్రయచ్ఛ త్వమ్ జానీయాద్రాఘవో హి యత్ ॥ 10॥

ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా ।
ఉవాచ వచనమ్ మన్దమ్ బాష్పప్రగ్రథితాక్షరమ్ ॥ 11॥

ఇదమ్ శ్రేష్ఠమభిజ్ఞానమ్ బ్రూయాస్త్వమ్ తు మమ ప్రియమ్ ।
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే తదా ॥ 12॥

తాపసాశ్రమవాసిన్యా: ప్రాజ్యమూలఫలోదకే ।

తస్మిన్సిద్ధాశ్రమే దేశే మన్దాకిన్యా అదూరత: ॥ 13॥

తస్యోపవనషణ్డేషు నానాపుష్పసుగన్ధిషు ।
విహ్రుత్య సలిలక్లిన్నా తవాఙ్కే సముపావిశమ్ ॥ 14॥

పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాఙ్కే భరతాగ్రజ: ॥ 15॥

తతో మామ్ససమాయుక్తో వాయస: పర్యతుణ్డయత్ ।
తమహమ్ లోష్టముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసమ్ ॥ 16॥

దారయన్స చ మామ్ కాకస్తత్రైవ పరిలీయతే ।
న చాప్యుపరమన్మామ్మాంసద్భక్షార్థీ బలిభోజన: ॥ 17॥

ఉత్కర్షన్త్యామ్ చ రశనామ్ క్రుద్ధాయామ్ మయి పక్షిణే ।
ప్రమ్సమానే చ వసనే తతో దృష్ట్వా త్వయా హ్యహమ్ ॥ 18॥

త్వయా విహసితా చాహమ్ క్రుద్ధా సమ్లజ్జితా తదా ।
భక్ష్య గ్రుద్ధేన కాలేన దారితా త్వాముపాగతా ॥ 19॥

ఆసీనస్య చ తే శ్రాన్తా పునరుత్సఙ్గమావిశమ్ ।
క్రుధ్యన్తీ చ ప్రహ్రుష్టేన త్వయాహమ్ పరిసాన్త్వితా ॥ 20॥

బాష్పపూర్ణముఖీ మన్దమ్ చక్షుషీ పరిమార్జతీ ।
లక్షితాహమ్ త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా ॥ 21॥

ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధ: శ్వసన్వాక్యమభాషథా: ।
కేన తే నాగనాసోరు విక్షతమ్ పై స్తనాన్తరమ్ ।
క: క్రీడతి సరోషేణ పఞ్చవక్త్రేణ భోగినా ॥ 22॥

వీక్షమాణస్తతస్తమ్ పై వాయసమ్ సమపైక్షథా: ।
నఖై: సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్మామేవాభిముఖమ్ స్థితమ్ ॥ 23॥

పుత్ర: కిల స శక్రస్య వాయస: పతతామ్ వర: ।
ధరాన్తరచర: శీఘ్రమ్ పవనస్య గతౌ సమ: ॥ 24॥

తతస్తస్మిన్మహాబాహు: కోపసమ్వర్తితేక్షణ: ।
వాయసే క్రుతవాన్క్రూరామ్ మతిమ్ మతిమతామ్ వర ॥ 25॥

స దర్భసమ్స్తరాద్గృహ్య బ్రహ్మణో–స్త్రేణ యోజయ: ।
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్వాలాభిముఖో ద్విజమ్ ॥ 26॥

చిక్షేపిథ ప్రదీప్తామ్ తామిషీకామ్ వాయసమ్ ప్రతి ।
అనుస్రుష్టస్తదా కాలో జగామ వివిధామ్ గతిమ్ ।
త్రాణకామ ఇమమ్ లోకమ్ సర్వమ్ వై విచచార హ ॥ 27॥

స పిత్రా చ పరిత్యక్త: సురై: సర్వైర్మహర్షిభి: ।
త్రీమ్ల్లోకాన్సమ్పరిక్రమ్య త్వామేవ శరణమ్ గత: ॥ 28॥

తమ్ త్వమ్ నిపతితమ్ భూమౌ శరణ్య: శరణాగతమ్ ।
వధార్హమపి కాకుత్స్థ క్రుపయా పర్యపాలయ: ।
న శర్మ లబ్ధ్వా లోకేషు త్వామేవ శరణమ్ గత: ॥ 29॥

పరిద్యూనమ్ విషణ్ణమ్ చ స త్వమాయాన్తముక్తవాన్ ।
మోఘమ్ కర్తుమ్ న శక్యమ్ తు బ్రాహ్మమస్త్రమ్ తదుచ్యతామ్ ॥ 30॥

తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్ ॥ 31॥

స తే తదా నమస్కృత్వా రాఘే దశరథాయ చ ।
త్వయా వీర విస్రుష్టస్తు ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్ ॥ 32॥

మత్క్రుతే కాకమాత్రే–పి బ్రహ్మాస్త్రమ్ సముదీరితమ్ ।
కస్మాద్యో మామ్ హరత్త్వత్త: క్షమసే తమ్ మహీపతే ॥ 33॥

స కురుష్వ మహోత్సాహమ్ క్రుపామ్ మయి నరర్షభ ।
ఆనృశమ్స్యమ్ పరో ధర్మస్త్వత్త ఏవ మయా శ్రుత: ॥ 34॥

జానామి త్వామ్ మహావీర్యమ్ మహోత్సాహమ్ మహాబలమ్ ।
అపారపారమక్షోభ్యమ్ గామ్భీర్యాత్సాగరోపమమ్ ।
భర్తారమ్ ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమమ్ ॥ 35॥

ఏవమస్త్రవిదామ్ శ్రేష్ఠ: సత్త్వవాన్బలవానపి ।
కిమర్థమస్త్రమ్ రక్షఃసు న యోజయసి రాఘవ ॥ 36॥

న నాగా నాపి గన్ధర్వా నాసురా న మరుద్గణా: ।
రామస్య సమరే వేగమ్ శక్తా: ప్రతి సమాధితుమ్ ॥ 37॥

తస్యా వీర్యవత: కశ్చిద్యద్యస్తి మయి సమ్భ్రమ: ।
కిమర్థమ్ న శరైస్తీక్ష్ణై: క్షయమ్ నయతి రాక్షసాన్ ॥ 38॥

భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరన్తప: ।
కస్య హేతోర్న మామ్ వీర: పరిత్రాతి మహాబల: ॥ 39॥

యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వింద్రసమతేజసౌ ।
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థమ్ మాముపేక్షత: ॥ 40॥

మయైవ దుష్కృతమ్ కిమ్ చిన్మహదస్తి న సమ్శయ: ।
సమర్థావపి తౌ యన్మామ్ నాపేక్షేతే పరన్తపౌ ॥ 41॥

కౌసల్యా లోకభర్తారమ్ సుషువే యమ్ మనస్వినీ ।
తమ్ మమార్థే సుఖమ్ పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ ॥ 42॥

ప్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియా యాశ్చ వరాఙ్గనా: ।
ఐశ్వర్యమ్ చ విశాలాయామ్ పృథివ్యామ్ అపి దుర్లభమ్ ॥ 43॥

పితరమ్ మాతరమ్ చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ ।
అనుప్రవ్రజితో రామమ్ సుమిత్రా యేన సుప్రజా: ।
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమమ్ ॥ 44॥

అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థమ్ భ్రాతరమ్ పాలయన్వనే ।
సిమ్హస్కన్ధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రియదర్శన: ॥ 45॥

పితృవద్వర్తతే రామే మాతృవన్మామ్ సమాచరన్ ।
హ్రియమాణామ్ తదా వీరో న తు మామ్ వేద లక్ష్మణ: ॥ 46॥

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాఞ్శ్రుతో న బహుభాషితా ।
రాజపుత్ర: ప్రియశ్రేష్ఠ: సదృశ: శ్వశురస్య మే ॥ 47॥

మత్త: ప్రియతరో నిత్యమ్ భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణ: ।
నియుక్తో ధురి యస్యామ్ తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్ ॥ 48॥

యమ్ దృష్ట్వా రాఘవో సైవ వృద్ధమార్యమనుస్మరత్ ।
స మమార్థాయ కుశలమ్ వక్తవ్యో వచనాన్మమ ।
మృదుర్నిత్యమ్ శుచిర్దక్ష: ప్రియో రామస్య లక్ష్మణ: ॥ 49॥

ఇదమ్ బ్రూయాశ్చ మే నాథమ్ శూరమ్ రామమ్ పున: పున: ।
జీవితమ్ ధారయిష్యామి మాసమ్ దశరథాత్మజ ।
ఊర్ధ్వమ్ మాసాన్న జీవేయమ్ సత్యేనాహమ్ బ్రవీమి తే ॥ 50॥

రావణేనోపరుద్ధామ్ మామ్ నిక్రుత్యా పాపకర్మణా ।
త్రాతుమర్హసి వీర త్వమ్ పాతాలాదివ కౌశికీమ్ ॥ 51॥

తతో వస్త్రగతమ్ ముక్త్వా దివ్యమ్ చూడామణిమ్ శుభమ్ ।
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ ॥ 52॥

ప్రతిగ్రుహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమమ్ ।
ఆజ్ఞాల్యా యోజయామాస న హ్యస్యా ప్రాభవద్భుజ: ॥ 53॥

మణిరత్నమ్ కపివర: ప్రతిగ్రుహ్యాభివాద్య చ ।
సీతామ్ ప్రదక్షిణమ్ క్రుత్వా ప్రణత: పార్శ్వత: స్థిత: ॥ 54॥

హర్షేణ మహతా యుక్త: సీతాదర్శనజేన స: ।
హ్రుదయేన గతో రామమ్ శరీరేణ తు విష్ఠిత: ॥ 55॥

మణివరముపగ్రుహ్య తమ్ మహార్హమ్
జనకన్రుపాత్మజయా ధ్రుతమ్ ప్రభావాత్ ।
గిరివరపవనావధూతముక్త:
సుఖితమనా: ప్రతిసజ్క్రమమ్ ప్రవేదే ॥ 56॥

॥ ఇతి సున్దర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 36 ॥